

Інна ДЕМУЗ,

доктор історичних наук, доцент,
завідувач кафедри документознавства
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»
(Переяслав-Хмельницький, Україна)
demuz_inna@ukr.net

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ-АНАЛІТИКІВ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОЇ СФЕРИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ¹

У статті проаналізовано вітчизняний ринок аналітичних послуг, простежено попит на фахівців у сфері аналітики, розглянуто питання підготовки майбутніх аналітиків у закладах вищої освіти України.

Звернуто увагу на те, що сьогодні аналітика є важливою і необхідною для всіх сфер життєдіяльності людини й суспільства, а не лише для економічних, бізнесових, політичних аспектів та ІТ-технологій. У сучасному інформаційному суспільстві вагоме значення має саме інформаційна аналітика.

Доведено, що наразі аналітична діяльність як самостійний вид не виокремлена. Підготовка фахівців у вишах України здійснюється переважно за спеціальностями 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» та 124 «Системний аналіз», що значно звужує можливості майбутнього фахівця-аналітика і зводить його уміння до відбору та класифікації інформації або за бібліотечним принципом, або суто кібернетичними методами.

Розглянуто досвід окремих закладів вищої освіти щодо підготовки фахівців аналітичного спрямування та формування у них професійних компетентностей.

Ключові слова: аналітика, інформаційно-аналітична діяльність, інформаційна аналітика, фахівець-аналітик, підготовка фахівців аналітичного спрямування.

Inna DEMUZ,

Doctor of Historical Sciences,
Head of the Chair of Document Science Department,
Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda
State Pedagogical University
(Pereiaslav-Khmelnytskyi, Ukraine)
demuz_inna@ukr.net

TRAINING OF SOCIAL-COMMUNICATIVE ANALYST IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF UKRAINE

The article analyzes the Ukrainian market of analytical services, studies the demand for experts in analytics and examines the issue of the training of future analysts in higher education institutions of Ukraine.

It has been noted that today analytics is important and necessary for all spheres of human life and society (including science, education, library, management and so on), and not only for economy, business, policy and IT technologies. Analysts in the subject field can hold positions such as “financial analyst”, “risk analyst”, “system analyst”, “investment analyst”, “business analyst”, “analytic-marketing expert”; in the field of information technologies – “software analyst”, “programmer analyst”, “computer communications analyst”, “analyst of computer systems”; in the humanitarian sphere – “policy analyst”, “information analyst”, “analyst of consolidated information” etc.

In the modern information society, information analytics is particularly important. The lack of the training on specialty “Analytics” in higher educational institutions leads to failures in the conduct of information wars, significant errors in the formulation of predictions, science-based definitions of state policy vectors and so on.

The author argues that at present, analytical work as an independent form is not separated. In Ukraine specialists in higher educational institutions are trained mainly on specialties 029 “Information, Library and Archives” and 124 “System Analysis” that significantly reduces the possibilities of a future analyst and his ability to select and classification information either on a library basis or purely cybernetic methods. In addition, specialists in analytics are trained within the programme “Information analytics and impacts” on specializations “Consolidation of economic information” and “Consolidation of special information”; by the programme “Information analytics and public relations”, “Information analytics” on specialty “Information, library and archives”.

¹ Початок статті опубліковано в № 21 журналу «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка» за 2018 р.

The experience of separate higher education institutions to train specialists in analytics and to develop their professional competencies is considered. Attention is also devoted to the role, form and content of information and analytical disciplines as well as profile of the final-year student (gained knowledge and skills; place of work; held the positions, etc.).

The necessity of introducing in higher education institutions such specialty as "Analytics" to train the specialists in analytics, in particular for the social and communicative sphere (information analysts) has been drawn attention to.

Key words: *analytics, informational and analytical activities, information analytics, analyst, training of specialists in analytics.*

Постановка проблеми. У зв'язку із загостреною потребою у фахівцях аналітичного спрямування постало питання їхньої професійної підготовки у закладах вищої освіти (далі – ЗВО). Крім того, наразі особливої гостроти набула проблема недостатньої розробки науково-методичних аспектів процесу формування інформаційно-аналітичних умінь і навичок майбутніх фахівців, насамперед комунікаційно-документаційного спрямування.

Аналіз досліджень. Питання інформаційно-аналітичної діяльності знаходиться в центрі уваги багатьох дослідників. Теоретичні, методичні, технологічні й організаційні аспекти функціонування інформаційної аналітики вивчають В. Андрієнко, Г. Гордукалова, В. Горовий, О. Дроздова, С. Кулицький, О. Мандзюк, О. Михайлюк, І. Муковський, П. Конотопов, Ю. Курносів, І. Левкін, О. Матвієнко, І. Мелюхін, В. Пархоменко, В. Онопрієнко, Е. Семенюк, Г. Сілкова, Ю. Сурмін, Л. Філіпова та ін. Водночас аналітичну діяльність як один із видів наукової діяльності в межах методології наукових досліджень розглядають С. Артюх, А. Габович, І. Грищенко, В. Ковальчук, О. Крушельницька, Н. Кушнарєнко, В. Романчиков, В. Шейко та ін. Специфіка аналітичної діяльності у певних галузях також привертає увагу науковців: у державній політиці (І. Петренко); міжнародних відносинах (І. Боднар, І. Костиця); праві (В. Мацюк, І. Стаценко-Сургучова); освіті (Б. Тевлін); неприбуткових організаціях (Ю. Сурмін); бібліотечній справі (О. Кобелев, В. Пальчук); паблік рилейшнз (Ю. Шафарєнко). Питання, які стосуються процесу інформаційно-аналітичного забезпечення системи державного управління, досліджуються у працях В. Авер'янова, Г. Атаманчука, В. Бакуменка, А. Додонова, Д. Ланде, А. Семенченка, С. Телешуна та ін. Важливі аспекти політичної аналітики розглядаються у роботах зарубіжних дослідників Г. Брувера, А. Вілдавські, Д. Гупті, К. Паттона та Д. Савицькі, а також українських і російських учених В. Ребкала, С. Телешуна, В. Тихомирова, С. Туронока, І. Яковлева.

Тобто, як засвідчує аналіз наукової літератури, окремими напрямками дослідження виступають питання державно-управлінської аналітики,

інформаційної аналітики, частково – аналітики у сфері економіки тощо. Водночас вивчення питань підготовки фахівців-аналітиків, особливо для соціально-комунікативної сфери, потребує виняткової дослідницької уваги: цей аспект розкритий лише у дослідженнях Т. Гранчак, С. Григораш, О. Кобелева, А. Ліпінської, О. Мандзюка.

Метою статті визначаємо аналіз вітчизняного ринку аналітичних послуг і, відповідно, розгляд питання підготовки фахівців цього профілю у ЗВО України.

Виклад основного матеріалу. На важливості формування інформаційно-аналітичних умінь у процесі фахової підготовки у студентів спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» наголошує О. Кобелев (Кобелев, 2018), майбутніх інженерів-педагогів – В. Олійник (Олійник, 2012). На необхідності розуміння природи аналітики державного управління, тобто створення надійної системи наукового супроводу й, зокрема, аналітичного забезпечення галузі, вказано у дослідженнях А. Пугач (Пугач, 2010), Ю. Саричева (Саричев, 2017), Ю. Сурміна (саме цей дослідник пропонує вживати термін «державно-управлінська аналітика», що позначає ширший комплекс проблем, пов'язаних з управлінням державою та її інститутами, на відміну від терміна «політична аналітика в державному управлінні», який виявляється дуже вузьким і не відображає всього різноманіття аналітичної діяльності в державному управлінні як інтегральному виді діяльності (об'єктом дослідження у політичній аналітиці є влада і владні відносини)) (Сурмін).

Ю. Сурмін, подаючи класифікацію аналітичної діяльності за різноманітними критеріями, за типом об'єкта аналізу (сфери положення проблеми) виділяє: *економічну* (орієнтовану на дослідження економічних явищ, об'єктів і процесів, залежно від величини об'єктів; поділяється на макроекономічну і мікроекономічну аналітику); *екологічну* (осмислює екологічні системи, взаємодію людини та природи); *управлінську* (припускає дослідження управлінських систем, особливо процесів прийняття рішень); *соціальну* (припускає аналіз об'єктів, явищ і процесів соціальної

сфери суспільства); *політичну* (відображає політичні явища, інститути і процеси (містить у собі власне політичний аналіз і аналіз політики як об'єкта); *педагогічну* (спрямовану на вивчення процесів виховання); *ментальну* (досліджує духовні процеси) (Сурмін). Тобто, аналітика охоплює практично всі сфери життєдіяльності людини та функціонування суспільства загалом.

Сьогодні без професійного аналітика практично неможливе функціонування будь-якої організації / фірми. Таких спеціалістів називають аналітиками предметної сфери; вони займають посади «*фінансового аналітика*», «*аналітика ризиків*», «*системного аналітика*», «*інвестиційного аналітика*», «*бізнес-аналітика*», «*аналітика-маркетолога*», у сфері інформаційних технологій – «*аналітика програмного забезпечення*», «*аналітика-програміста*», «*аналітика з комп'ютерних комунікацій*», «*аналітика комп'ютерних систем*», у гуманітарній сфері – «*політичного аналітика*», «*інформаційного аналітика*», «*аналітика консолідованої інформації*» тощо. Схематично діяльність аналітика визначається: збором інформації; аналізом результатів; виробленням рекомендацій. Однак особливість цієї професії полягає в тому, що за існування певних моделей (математичних, економічних, статистичних), різних програм для обробки даних тощо найвагомішим інструментом є здатність людини робити правильні висновки. Затребуваність аналітика визначається саме його здатністю систематизувати дані, правильно орієнтуючись в інформаційному потоці, наявністю інтуїції, що ґрунтується, по суті, на чіткому уявленні про навколишні події. До головних завдань аналітика належить виявлення закономірностей у певній галузі та прогнозування подальшого розвитку ситуації на ґрунті виявлених закономірностей та іншої інформації.

Як вважає О. Мандзюк, головною особливістю цього виду діяльності стає те, що від аналітики очікують не просто констатації й упорядкування даних, але й прогнозування на підставі опрацьованої інформації ймовірного багатоваріантного розвитку подій, підготовки алгоритму запровадження управлінського рішення та можливих варіантів його ускладнення за того чи іншого розвитку спроектованого сценарію на практиці. Навіть стислий перелік методів, які застосовуються у роботі з інформацією, демонструє широке коло компетенцій, що чекають від аналітика. Ключовими є обізнаність у логіці, семантиці, математиці, інформатиці, кібернетиці, теорії управління, соціальній психології, документознавстві. Останнє фахівцю у сфері аналітичної діяльності

слід вивчати у двох функціональних аспектах: по-перше, розглядаючи документ як джерело інформації в контексті глибинного аналізу тексту документа; по-друге, в ракурсі вміння викласти у кінцевому документі (аналітичному огляді, аналітичній довідці, пропозиціях) науково обґрунтовані, систематизовані відомості, які слугуватимуть підставою для формування управлінського рішення (Мандзюк, 2015b).

Багато науковців сьогоднішні невдачі у веденні інформаційних воєн, суттєві похибки у формулюванні прогнозів, науково обґрунтованих визначень векторів державної політики пов'язують з тим, що наразі не існує фахової підготовки студентів за окремою спеціальністю «Аналітик», хоча наявні спроби розробити відповідні програми, які дадуть можливість підготувати кваліфіковані кадри для цієї сфери.

Так, в українських вишах фахівців аналітичного профілю, зазвичай, готують у рамках спеціальностей «*Системний аналіз*» (Інститут гуманітарних та соціальних наук Львівської політехніки, Київський національний торговельно-економічний університет, Державний університет телекомунікацій та ін.), «*Консолідована інформація*» (Навчально-науковий інститут інформаційно-діагностичних систем Національного авіаційного університету, факультет міжнародних відносин Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки та ін.), у межах програми «*Інформаційна аналітика та впливи*» зі спеціалізаціями «*Консолідація економічної інформації*» та «*Консолідація спеціальної інформації*» (факультет інформаційних технологій Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки та ін.), за програмою «*Інформаційна аналітика та зв'язки з громадськістю*» в рамках спеціальності «*Інформаційна, бібліотечна та архівна справа*» (напр., Державний університет телекомунікацій, Центральноросійський національний технічний університет та ін.). У рамках цієї спеціальності у Київському національному університеті культури і мистецтв відкрито спеціалізацію «*Інформаційна аналітика*» (з кваліфікацією «*Інформаціолог-аналітик з інформаційної безпеки*») (Інформаціолог-аналітик, 2014).

О. Мандзюк, аналізуючи нормативну базу щодо підготовки фахівців-аналітиків інформаційної сфери, упевнений, що наразі аналітична діяльність як самостійний вид не виокремлена. Так, згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. про затвердження нового переліку галузей знань і спеціальностей, за якими

здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, інформаційну діяльність «схрестили» з роботою бібліотек і архівів (спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»), що безпідставно звужує цю сферу та є методологічною похибкою; власне аналітична діяльність у цьому документі представлена лише спеціальністю 124 «Системний аналіз» (галузь знань 12 «Інформаційні технології»). Погоджуємося з науковцем, що у першому випадку фахівець розуміється на процедурах безпосереднього відбору і класифікації інформації за бібліотечним принципом, а в другому – спеціалізується на обробці інформації суто кібернетичними методами (Мандзюк, 2015а: 126, 127).

Звернемося до досвіду окремих ЗВО у підготовці фахівців аналітичного спрямування.

Переваги підготовки фахівців за спеціальністю «Системний аналіз» пов'язують з універсальністю умінь і знань майбутніх аналітиків, що зумовлено зростаючою складністю сучасних технічних, економічних і соціальних систем, а також надзвичайним поширенням інформаційних і комп'ютерних технологій в усіх без винятку сферах людської діяльності. За інформацією ІВМ (International Business Machines Corporation; американської електронної корпорації, одного з найбільших світових виробників усіх видів комп'ютерів і програмного забезпечення, провайдера глобальних інформаційних мереж), попит на фахівців, що володіють сучасними технологіями аналізу даних, зростає до 2020 р. до 2,7 млн; Гарвардський бізнес-огляд визначив професіонала в галузі аналізу даних як «найпривабливішу роботу ХХІ століття». Найбільш авторитетний веб-сайт з інформацією про роботу Glassdoor, який щорічно публікує 50 найбільш актуальних професій у США, два роки поспіль віддає перевагу фахівцям в області аналізу даних.

Так, Київський національний торговельно-економічний університет пропонує освіту в галузі системного аналізу, яка дозволяє опанувати такі професії: аналітик із комп'ютерних комунікацій; аналітик із питань фінансово-економічної безпеки; бізнес-аналітик; державний експерт; інженер з організації управління виробництвом; інженер з управління й обслуговування систем; консультант із раціоналізації виробництва; консультант із системних питань в апараті органів державної влади; математик-аналітик із дослідження операцій; розробник проектів; системний аналітик; фахівець з інформаційних технологій; фахівець із розробки та тестування програмного забезпечення; фахівець із системного ана-

лізу; фахівець-аналітик із дослідження ринку інформаційних послуг. Серед дисциплін фахової підготовки для спеціальності «Системний аналіз» виділяють: *цикл математичних дисциплін* («Математичний аналіз»; «Дискретна математика»; «Лінійна алгебра та аналітична геометрія», «Математична логіка і теорія алгоритмів» та ін.); *цикл інформаційно-комп'ютерних дисциплін* («Алгоритмізація та програмування»; «Технологія проектування та адміністрування баз даних та сховищ даних»; «Операційні системи»; «Організація комп'ютерних мереж»; «Електронний документообіг»; «Інженерна та комп'ютерна графіка»; «Web-дизайн і web-програмування»; «Інтернет-технології в бізнесі» та ін.); *цикл дисциплін моделювання та аналітики* («Теорія систем і системний аналіз»; «Технології аналізу даних»; «Економічний аналіз»; «Маркетинговий аналіз»; «Проектний аналіз»; «Стратегічний аналіз»; «Імітаційне моделювання»; «Моделювання економічних процесів»; «Моделі економічної динаміки»; «Моделювання фінансово-господарської діяльності підприємства»; «Інструментальні засоби бізнес-аналітики»; «Системи прийняття рішень» та ін.) (Спеціальність «Системний аналіз»).

Фахівців зі спеціальності «Консолідована інформація» готують ряд ЗВО України: Національний університет «Львівська політехніка» (Інститут гуманітарних та соціальних наук); Львівський національний університет імені Івана Франка (економічний факультет); Національний авіаційний університет (Інститут інформаційно-діагностичних систем, кафедра безпеки інформаційних технологій); Національний університет «Одеська юридична академія» (Інститут інтелектуальної власності і права); Державний інститут інтелектуальної власності (м. Київ); Харківський національний університет радіоелектроніки (кафедра соціальної інформатики); Приазовський державний технічний університет (економічний факультет, кафедра інновацій і управління); Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (кафедра інформатики та інтелектуальної власності); Вінницький національний технічний університет; Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя (факультет комп'ютерно-інформаційних систем і програмної інженерії, кафедра комп'ютерних наук); Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (факультет міжнародних відносин, кафедра міжнародної інформації (м. Луцьк).

Так, у межах спеціальності «Консолідована інформація» у Східноєвропейському національ-

ному університеті імені Лесі Українки студенти на магістерському рівні здобувають кваліфікацію «аналітик консолідованої інформації, викладач вищого навчального закладу». На спеціалізації «Політична аналітика» магістри вивчають такі навчальні дисципліни: «Політична аналітика», «Математичні дослідження соціально-політичних процесів», «Електронний уряд», «Зв'язки з громадськістю державних установ», «Технології лобіювання та GR», «Технології забезпечення транспарентності державної влади», «Міжнародні аналітичні центри»; на спеціалізації «Економічна аналітика» – «Фінансова та бізнес-аналітика», «Основи аналітичної експертизи», «Інформаційне забезпечення бюджетного процесу», «Інформаційні технології організації бізнесу», «Інвестор рилейшнз», «Електронна комерція», «Корпоративні комунікації».

Процес підготовки фахівців із консолідованої інформації гарантує формування особливого мислення – системного, аналітичного, креативного, що забезпечить реалізацію сучасних стандартів інформаційної й організаційної культури. У процесі навчання студенти отримують цілісні знання та навички самостійного проведення комплексних інформаційно-аналітичних досліджень щодо функціонування та розвитку соціально-економічної системи, її рівнів, прогнозування змін та оцінки наслідків прийняття науково обґрунтованих і економічно доцільних практичних рішень, а також знання та навички створення програмно-технічних систем і засобів консолідації інформації. Випускники можуть працювати в різних структурах: у наукових, науково-організаційних, інформаційних і патентних підрозділах наукових установ, науково-виробничих комплексів; в інформаційно-маркетингових підрозділах підприємств і організацій виробничої сфери та сфери послуг різних галузей; в інформаційно-аналітичних службах центральних органів влади та місцевого самоврядування, фінансово-економічних установах; у ЗМІ (спеціальність «Консолідована інформація»).

Вінницький національний технічний університет за цією спеціальністю гарантує випускникам працевлаштування на таких посадах: заступника директора з управління інформаційними ресурсами (з інформаційно-аналітичної роботи); керівника (співробітника) інформаційної служби, аналітичного відділу, відділу стратегічного планування і прогнозування, відділу реінжинірингу, відділу організаційного проектування; керівника (співробітника) консалтингової фірми; аналітика-консультанта. Посади, які можуть обіймати випус-

кники за європейською системою організації праці: аналітик (analyst); архітектор знань (knowledge architect); журналіст проєктів (projects journalist); інформаційний менеджер (information manager); редактор змісту (content editor); керівник знаннями (knowledge leader) (Офіційний сайт Вінницького національного технічного університету).

Основною метою у підготовці магістрантів за спеціальністю «Інформаційна аналітика та впливи» на факультеті інформаційних технологій Київського національного університету імені Тараса Шевченка є вивчення: технологій інформаційного забезпечення пошуку та зчитування інформації як із локальних, так і з мережевих ресурсів; технологій обробки даних, що полягають у підготовці у реальному часі узагальненої (консолідованої) інформації на основі великих масивів даних різномірної природи; технологій використання консолідованої інформації в процесах математичного моделювання, інтелектуального аналізу даних з метою прийняття оптимальних управлінських рішень. Типовими посадами, які обіймають випускники цієї спеціальності, є: керівник аналітичного відділу; керівник відділу стратегічного планування та прогнозування; керівник інформаційної служби; заступник керівника з інформаційно-аналітичної роботи (Інформаційна аналітика та впливи).

Ряд вишів України, які пропонують підготовку фахівців за програмою «Інформаційна аналітика та зв'язки з громадськістю», вважають випускника «універсальним спеціалістом», який повинен досконало володіти фундаментальними знаннями з комунікативістики, інформаційно-аналітичної діяльності, лінгвістики, психології, маркетингу, дизайну, технологій нових медіа тощо. На практиці фахівці із зазначеної спеціалізації повинні виконувати ряд функцій: брати участь в організації PR-кампанії; здійснювати інформаційно-аналітичну діяльність; надавати інформаційно-консультативні та консалтингові послуги; визначати концептуальні основи розвитку інформаційно-аналітичної діяльності чи зв'язків із громадськістю на підприємстві; працювати над оптимізацією технологій інформаційної справи; здійснювати інформаційно-комп'ютерне забезпечення інформаційно-аналітичної діяльності чи зв'язків із громадськістю; здійснювати пошук інформації з використанням глобальних інформаційних мереж, пошук інформації з використанням автоматизованих інформаційно-пошукових і довідникових систем тощо.

Фахівці з цієї спеціалізації здатні виконувати роботу: інформаційного аналітика; прес-

секретаря громадської, політичної, комерційної або державної установи; спічрайтера; менеджера (управителя) у сфері надання інформації; фахівця зі зв'язків із громадськістю та пресою; експерта із суспільно-політичних питань; консультанта із суспільно-політичних питань (у партіях та інших громадських організаціях) та ін. Студенти вивчають ряд спеціалізованих навчальних дисциплін: «HR-брендінг»; «Бізнес-аналітика в інформаційній сфері»; «Прогностика інформаційно-аналітичних процесів»; «Гендерний менеджмент у сфері інформаційної діяльності»; «Системний аналіз мас-медійного простору»; «Документно-інформаційне забезпечення державного управління» та ін. (Офіційний сайт Державного університету телекомунікацій).

Гуманітаризація аналітичної діяльності притаманна процесу підготовки студентів із кваліфікацією «Аналітик суспільних процесів», що здійснюється в Тернопільському національному університеті імені Володимира Гнатюка (кафедра філософії та економічної теорії, історичний факультет). Фахівець зможе працювати: в органах державної влади та місцевого самоврядування; аналітично-інформаційних інституціях; друкованих та електронних засобах масової інформації, PR-технологіях; соціальних і культурних закладах, громадських організаціях, політичних партіях тощо. Студенти вивчають такі дисципліни: «Аналітика тексту», «Аналітико-синтетичне опрацювання (обробка) документів», «Візуальна аналітика», «Інформаційна аналітика», «Інформаційна бізнес-аналітика», «Інформаційне забезпечення політики», «Інформаційно-аналітична діяльність», «Наукометрія і бібліометрія», «Організація діяльності інформаційно-аналітичних служб», «Теорія систем і системний аналіз» (Офіційний сайт Тернопільського національного університету імені Володимира Гнатюка).

Розглянемо компетентності, які повинні формуватися у студентів під час вивчення навчальних дисциплін інформаційно-аналітичного спрямування, у цьому разі – соціально-комунікативної сфери (за Т. Гранчак):

– здатність до проведення комплексного аналізу текстів різного функціонального, тематичного й жанрового характеру, якісної формалізації та інтерпретації інформації з науковим обґрунтуванням трактування тих чи інших фактів, формулюванням характеристики суб'єктів діяльності або об'єктів дослідження;

– здатність до структурування інформації, визначення закономірностей і встановлення при-

чинно-наслідкових і системних зв'язків, здійснення інформаційної діагностики предметної сфери;

– здатність до аналізу візуальної інформації, унаочнення інформації (даних) через представлення в графічній формі, розуміння та створення уявних концептуальних моделей, алгоритмізації певних ситуацій;

– здатність вільно орієнтуватися в бібліометричних методах аналізу документних потоків (аналізу цитувань, порівняльно-джерелознавчого аналізу, методів систематики, інформаційного моделювання, психолінгвістичного аналізу, контент-аналізу, співцитування), користуватися основними наукометричними показниками наукової продуктивності вчених, наукових видань, установ, країн (h-індекс, імпаکت-фактор, індекс оперативності, SJR, SNIP), вільно використовувати й застосовувати на практиці комерційні та відкриті наукометричні інструменти й бази даних;

– здатність до формування інформаційної бази та створення інформаційної продукції, що містить консолідовану інформацію, до написання аналітичних текстів різної тематичної спрямованості, висування гіпотез, використання технологій підготовки науково обґрунтованих прогнозів і рекомендацій тощо (Гранчак, 2017: 121).

У фаховій літературі частково приділена увага розгляду ролі, форм і змісту інформаційно-аналітичних дисциплін, які викладаються у вітчизняних вишах для майбутніх фахівців аналітичного спрямування. Так, сповна розкрито потенціал навчальних дисциплін «Організація діяльності інформаційно-аналітичних служб», «Інформаційна аналітика», «Аналітика тексту», «Інформаційний аналіз і консалтинг», «Інформаційно-аналітична діяльність» (Кобелев, 2015; Кобелев, Мар'їна, 2016; Ліпінська, 2015; Григораш, 2017).

Висновки. Отже, погоджуючись із думкою багатьох експертів і науковців про недосконалість професійної підготовки фахівців аналітичного спрямування у ЗВО України, вважаємо, що підготовка аналітиків, у т. ч. для соціально-комунікативної сфери (інформаційних аналітиків) була б найбільш доречною саме за окремою спеціальністю («Аналітика») з виділенням різних спеціалізацій. Аналіз ринку інформаційно-аналітичних послуг засвідчує високу потребу у таких фахівцях, а досвід навчальних закладів України свідчить про суттєву нерозробленість цього напрямку як на теоретичному, так і на суто практичному рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гранчак Т. Дисципліни аналітичного профілю як компонент програми підготовки бакалаврів із спеціальності «інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Наукові праці Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. 2017. Вип. 46. С. 117–128.
2. Григораш С. М. Інформаційно-аналітична компетентність – ключовий складник компетентності майбутніх фахівців з документознавства та інформаційної діяльності (на прикладі дисципліни «Інформаційно-аналітична діяльність»). Молодий вчений. 2017. № 3 (43). С. 213–217.
3. Інформаційна аналітика та впливи – Інформаційна аналітика та впливи. Офіційний сайт факультету інформаційних технологій Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: http://fit.univ.kiev.ua/entrants/masters_programmes/information-analyst-and-impacts.
4. Інформаціолог-аналітик – нова VIP-професія! Освіта України. 2014. № 23. С. 11.
5. Кобелев О. Інформаційно-аналітична складова в системі підготовки фахівців соціокомунікаційної сфери. Вісник Книжкової палати. 2015. № 12. С. 38–41.
6. Кобелев О. Інформаційно-аналітичний компонент підготовки фахівців зі спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». Вісник Харківської державної академії культури. 2018. Вип. 52. С. 103–111.
7. Кобелев О. М., Мар’їна О. Ю. «Інформаційний аналіз і консалтинг» у системі підготовки спеціалістів бібліотечно-інформаційної сфери. Бібліотечний вісник. 2016. № 3. С. 18–22.
8. Ліпінська А. В. Місце інформаційно-аналітичної діяльності серед фахових дисциплін підготовки документознавців. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія: наук. журн. 2015. № 1. С. 95–100.
9. Мандзюк О. А. Підготовка аналітиків інформаційної сфери у вищих навчальних закладах: проблеми сьогодення. Visegrad Journal on Human Rights. 2015. № 2. С. 124–130.
10. Мандзюк О. А. Поняття та зміст аналітичної діяльності в контексті інформаційної політики. GOAL. 2015. URL: <http://goal-int.org/ponyattya-ta-zmist-analitichnoi-diyalnosti-v-konteksti-informacijnoi-politiki/>.
11. Олійник В. Формування інформаційно-аналітичних умінь майбутніх інженерів-педагогів у процесі фахової підготовки. Проблеми інженерно-педагогічної освіти. 2012. № 37. С. 253–258.
12. Офіційний сайт Вінницького національного технічного університету. URL: <http://citzi.vntu.net/edu-ki/>.
13. Офіційний сайт Державного університету телекомунікацій. URL: <http://www.dut.edu.ua/ua/333-zagalna-informaciya-kafedra-dokumentoznavstva-ta-informacijnoi-diyalnosti>.
14. Офіційний сайт Тернопільського національного університету імені Володимира Гнатюка. URL: <http://tnpu.edu.ua/news/2204/>.
15. Пугач А. О. Сутність процесу інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної виконавчої влади в Україні. Державне управління: удосконалення та розвиток: Електронне наукове фахове видання. 2010. № 8. С. 1–3.
16. Саричев Ю. О. Інформаційно-аналітичне забезпечення як вид інформаційного забезпечення в системі державного управління. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія «Державне управління». 2017. Вип. 3. С. 120–126.
17. Спеціальність «Консолідована інформація». URL: https://eenu.edu.ua/sites/default/files/Files/konsolidovana_informaciya_byuletен.pdf.
18. Сурмін Ю. П. Аналітика державного управління: сутність і тенденції розвитку. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej5/txts/06sypdsv.htm>.

REFERENCES

1. Hranchak T. Dystsypliny analitychnoho profilyu yak komponent prohramy pidhotovky bakalavriv in spetsialnosti “informatsiyana, bibliotечna ta arkhivna sprava” [Disciplines of the analytical profile as a component of the programme to train students for Bachelor’s Degree on specialty “Information, Library and Archives”]. Naukovi pratsi Nats. b-ky Ukrayiny im. V. I. Vernadskoho. 2017, № 46, pp. 117–128 [in Ukrainian].
2. Hryhorash S. M. Informatsiyano-analitychna kompetentnist – klyuchovyy skladnyk kompetentnosti maybutnikhf akhivtsiv z dokumentoznavstva tь informatsiyanoi diyalnosti (na prykladi dystsypliny “Informatsiyano-analitychna diyalnist”) [Information and analytical competence is a key component of the competence of future specialists in document science and information activities (case study of the discipline “Information and analytical activities”)]. Molodyy vchenyy. № 3 (43), 2017, pp. 213–217 [in Ukrainian].
3. Informatsiyana analityka ta vplyvy [Information analytics and impacts]. Ofitsiyyny sayt fakultetu informatsiynykh tekhnolohiy Kyuyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka [The official website of the Faculty of Information Technology of the Taras Shevchenko National University of Kyiv]. URL: http://fit.univ.kiev.ua/entrants/masters_programmes/information-analyst-and-impacts [in Ukrainian].
4. Informatsioloh-analytyk – nova VIP-profesiya! [Information analyst – a new VIP-profession!]. Osvita Ukrayiny. № 23, 2014, p. 11 [in Ukrainian].
5. Kobyelyev O. Informatsiyano-analitychna skladova v systemi pidhotovky fakhivtsiv sotsiokomunikatsiyanoi sfery [Information and analytical component in the system of the training of social-communicative specialists]. Visnyk Knyzhkovoyi palaty. 2015, № 12, pp. 38–41 [in Ukrainian].
6. Kobyelyev O. Informatsiyano-analitychnyy komponent pidhotovky fakhivtsiv zi spetsialnosti “Mizhnarodni vidnosyny, suspilni komunikatsiyi tь rehionalni studiyi” [Information and analytical component of the training of specialists on specialty

“International relations, public communications and regional studies”]. *Visnyk Kharkivskoyi derzhavnoyi akademiyi kultury*. 2018, № 52, pp. 103–111 [in Ukrainian].

7. Kobyelyev O. M., Mar'yina O. Yu. “Informatsiynnyy analiz i konsal'tynh” u systemi pidhotovky spetsialistiv bibliotekno-informatsiynoi sfery [“Information analysis and consulting” in the training of library and information specialists]. *Bibliotekhnnyy visnyk*. 2016, № 3, pp. 18–22 [in Ukrainian].

8. Lipinska A. V. Mistse informatsiyno-analitychnoi diyalnosti sered fakhovykh dystsyplin pidhotovky dokumentoznavstiv [Place of informational and analytical activities among professional disciplines in the training of document specialists]. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiya: Journal of Scholarship*. 2015, № 1, pp. 95–100 [in Ukrainian].

9. Mandzyuk O. A. Pidhotovka analitykiv informatsiynoi sfery u vyshchyykh navchalnykh zakladakh: problem sohodennya [Training of information analysts in higher educational institutions: modern problems]. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2015, № 2, pp. 124–130 [in Ukrainian].

10. Mandzyuk O. A. Ponyattya ta zmist analitychnoi diyalnosti v konteksti informatsiynoi polityky [Concept and content of analytical activities in the context of information policy]. *GOAL*. 2015. URL: <http://goal-int.org/ponyattya-ta-zmist-analitchnoi-diyalnosti-v-konteksti-informacijnoi-politiki/> [in Ukrainian].

11. Oliynyk V. Formuvannya informatsiyno-analitychnykh umin maybutnikh inzheneriv-pedahohiv u protsesi fakhovoyi pidhotovky [Forming informational and analytical skills for the professional training of future engineer-teachers]. *Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity*. 2012, № 37, pp. 253–258 [in Ukrainian].

12. Ofitsiynnyy sayt Vinnytskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu [Official site of the Vinnytsa National Technical University]. URL: <http://citzi.vntu.net/edu-ki/> [in Ukrainian].

13. Ofitsiynnyy sayt Derzhavnoho universytetu telekomunikatsiy [Official website of the State University of Telecommunications]. URL: <http://www.dut.edu.ua/ua/333-zagalna-informaciya-kafedra-dokumentoznavstva-ta-informacijnoi-diyalnosti> [in Ukrainian].

14. Ofitsiynnyy sayt Ternopilskoho natsionalnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatyuka [The official website of the Ternopil Volodymyr Hnatiuk National University]. URL: <http://tnpu.edu.ua/news/2204/> [in Ukrainian].

15. Puhach A. O. Sutnist protsesu informatsiyno-analitychnoho zabezpechennya orhaniv derzhavnoyi vykonavchoyi vlady v Ukrayini [The essence of the process of information and analytical support of state executive power in Ukraine]. *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok: Electronic scientific special publication*. 2010, № 8, pp. 1–3 [in Ukrainian].

16. Sarychev Yu. O. Informatsiyno-analitychne zabezpechennya yak vydinformatsiynoho zabezpechennya v systemi derzhavnoho upravlinnya [Information and analytical support as a kind of information support in the system of public administration]. *Visnyk Natsionalnoyi akademiyi derzhavnoho upravlinnya pry Prezydentovi Ukrayiny (Seriya “Derzhavne upravlinnya”)*. 2017, № 3, pp. 120–126 [in Ukrainian].

17. Spetsialnist “Konsolidovana informatsiya» [Specialty “Consolidated Information”]. URL: https://eenu.edu.ua/sites/default/files/Files/konsolidovana_informaciya_byuleten.pdf [in Ukrainian].

18. Surmin Yu. P. Analitikaderzhavnohoupavlinnya: sutnist' i tendentsiyi rozvytku [Public Administration Analytics: Essence and Development Trends]. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej5/txts/06sypdsv.htm> [in Ukrainian].